

TATRA TENDER

VEREJNÉ OBSTARÁVANIE AKO NÁSTROJ NA
VYBUDOVANIE MODERNÉHO A ÚSPEŠNÉHO
SLOVENSKA

2020

PLÁN PODPORY OBNOVY A ODOLNOSTI

V blízkej dobe bude mať Slovenská republika príležitosť využiť historicky najväčšie zdroje poskytnuté Európskou úniou v rámci **Plánu podpory obnovy a odolnosti**, ktorý je určený na riešenie hospodárskeho a sociálneho vplyvu pandémie COVID-19 a tiež na zabezpečenie, aby hospodárstvo uskutočňovalo zelenú a digitálnu transformáciu a stalo sa udržateľnejším a odolnejším. Na Slovenku sa zatiaľ vedie najmä diskusia o prioritách Národného plánu obnovy s ohľadom na spôsoby použitia poskytnutých prostriedkov. Nie menej významnou otázkou však je, či budeme vôbec schopní tieto prostriedky efektívne vyčerpať. Slovensko totiž dlhodobo nie je schopné vyčerpať všetky finančné prostriedky poskytnuté z fondov Európskej únie. Nezriedka sa stáva aj to, že finančné príspevky, ktoré vyčerpané boli, bolo potrebné dodatočne vrátiť z dôvodu porušenia povinností ich čerpania.

ČO JE POTREBNÉ UROBIŤ PRETO ABY SME BOLI V SÚVISLOSTI S REALIZÁCIOU NÁRODNÉHO PLÁNU OBNOVY ÚSPEŠNÍ?

Hoci národný plán obnovy bol doposiaľ prezentovaný iba v rozsahu základných tém a zámerov, je nepochybné, že pre dosiahnutie jeho cieľov bude nevyhnutné uskutočniť v obmedzenom časovom období veľký počet verejných obstarávaní. S ohľadom na ciele Plánu obnovy, pritom zjavne nepôjde iba o jednoduché nákupy. Je preto celkom logické, že úspech národného plánu obnovy bude vo veľkej miere závislý na úspešnosti verejných obstarávaní zákaziek určených na jeho realizáciu. **Pokiaľ teda Slovensko nechce pri pláne obnovy zlyhať, malo by sa na verejné obstarávania pripraviť skôr, ako sa realizácia plánu obnovy začne.** Času na to nemáme veľa.

-
1. Vecná efektívnosť
 2. Procesná efektívnosť
 3. Hospodárnosť
 4. Zákonnosť

V ČOM BY TÁTO PRÍPRAVA MALA SPOČÍVAŤ?

Určenie priorít

Jednoduchou logickou úvahou
možno identifikovať štyri priority
obstarávania

1. VECNÁ EFEKTÍVNOSŤ

Získam to, čo najlepšie uspokojí moje potreby

Vecná efektívnosť je odvodená od správnej identifikácie potrieb. Chyba v tejto etape môže znamenať zmarenie účelu celého verejného obstarávanie s tým, že proces bude buď zrušený, alebo verejný obstarávateľ uzavrie zmluvu na plnenie, ktoré nezodpovedá jeho skutočným potrebám.

Slovensko je pozadu v hľadaní efektívnych a kreatívnych riešení. Plán obnovy ich pritom priamo predpokladá. Environmentálne ciele, energetická efektívnosť aj digitalizácia si vyžadujú inovácie tak v špecifikácií a podmienkach plnenia ako aj v procese obstarávania.

1. VECNÁ EFEKTÍVNOSŤ

Kľúčovým pre identifikáciu predmetu zákazky a jeho správny opis je účel, na ktorý je predmet zákazky určený. Verejný obstarávateľ by mal odvodiť identifikáciu predmetu ako aj všetky jeho požadované parametre od tohto účelu. Takýto postup zaručí, že výsledkom procesu verejného obstarávania bude plnenie, ktoré naozaj potrebuje a zároveň, že požiadavky na predmet zákazky budú nestranné (ich obmedzujúci efekt bude proporcionálny). Nesprávny opis predmetu zákazky je hlavným spúšťacím mechanizmom problémov v procese s následkom jeho predĺžovania alebo neúspešného ukončenia. Následkom vád v opise je vysvetľovanie alebo zmeny súťažnej dokumentácie, revízne postupy ale aj nesprávne či neakceptovateľné ponuky.

2. PROCESNÁ EFEKTÍVNOSŤ

Časové a ekonomické aspekty procesu obstarávania budú primerané rozsahu a zložitosti predmetu zákazky

V nadväznosti na identifikáciu predmetu obstarávania je potrebné správne (efektívne) **určiť a uskutočniť postup obstarávania**. Zákon o verejnom obstarávaní ponúka nástroje pre zabezpečenie efektívneho verejného obstarávania s ohľadom na povahu zákazky a jej dostupnosť na trhu. V praxi sa používajú najmä postupy ako nákupy cez EKS, obstarávanie podlimitných zákaziek mimo EKS, či obstarávanie nadlimitných zákaziek verejnou súťažou. Na určité typy zákaziek či koncesií sa však tieto postupy nehodia a je účelné využívať kreatívnejšie riešenia ako rokovacie konanie so zverejnením, súťažný dialóg alebo inovatívne partnerstvo.

3. HOSPODÁRNOSŤ

Získam to najlepšie z ponúkaného

Nemusí pritom ísť iba o nadobúdaciu cenu, ale aj o najlepší pomer ceny a kvality alebo nákladov počas životného cyklu. Podstatou je teda **správne nastavenie ekonomiky kontraktu**, ktorý má byť predmetom zákazky a kritéria na hodnotenie ponúk.

Uvedené je možné dosiahnuť posúdením všetkých podstatných aspektov plnenia tak ekonomických (investičných aj prevádzkových), ale tiež environmentálnych či sociálnych.

4. ZÁKONNOSŤ

Proces verejného obstarávania bude zrealizovaný v súlade so všeobecne záväznými právnymi predpismi

Zákonnosť verejného obstarávania je podmienkou jeho úspechu. Nemožno zabudnúť na to, že verejné obstarávanie bude vždy viac formalizované a časovo náročnejšie ako súkromný nákup.

Dobrá príprava, správne zrealizovaný proces a zámer získať nestranne definované riešenie by mali byť zárukou úspechu.

1. Konceptný prístup /
centrálne riadenie
2. Príprava obstarávaní
3. Príprava riadenia a
dohľadu
4. Vzdelávanie

Všetky uvedené priority je možné dosiahnuť predovšetkým kvalitným procesom verejného obstarávania.

-
5. Operatívne riešenie problémov
 6. Zapojenie odbornej verejnosti
 7. Poučenie sa z chýb

Všetky uvedené priority je možné dosiahnuť predovšetkým kvalitným procesom verejného obstarávania

1. KONCEPČNÝ PRÍSTUP / CENTRÁLNE RIADENIE

Bolo by vhodné zvážiť vnímanie národného plánu obnovy ako projektu a verejné obstarávanie ako jednu z úloh uskutočňovaných v rámci jeho realizácie. Uvedený prístup by vytvoril predpoklady pre celkovú úspešnosť plánu. Účelom by nebola centralizácia samotného obstarávania, ale vytvorenie predpokladov na jeho prípravu, prípravu riadenia a dohľadu, prípravu jeho účastníkov a operatívne riešenie problémov.

Takýto prístup by vytvoril aj priestor pre aktívnu riadenú komunikáciu voči všetkým aj potenciálnym účastníkom procesov verejného obstarávania.

2. PRÍPRAVA OBSTARÁVANÍ

Vypracovanie metodík / manuálov / vzorov

Verejnému obstarávaniu by nepochybne prospelo keby existovali štandardné metodiky / manuály / vzory pre určité štandardné typy zákaziek / koncesíí. V kontexte s národným plánom obnovy by bolo vhodné zvážiť vypracovanie takýchto materiálov, ktoré by verejným obstarávateľom zjednodušili najmä špecifikáciu zákaziek/koncesíí, nastavenie obchodných podmienok či stanovenie hodnotiacich kritérií.

Takýto postup pomôže úspešne realizovať verejné obstarávania komplikovaných zákaziek / koncesíí / PPP projektov. **Je predpoklad, že plán obnovy bude počítat' s opakovaným použitím rovnakých alebo obdobných riešení. Nastavením univerzálnych podmienok (v možnom rozsahu) sa ušetria kapacity, zvýši sa profesionálna úroveň, zníži sa riziko chýb a zjednoduší sa kontrola.**

2. PRÍPRAVA OBSTARÁVANÍ

metodiky / manuály / vzory

Metodiky by na báze step-by-step v závislosti od účelu predmetu obstarávania, východiskového stavu a spôsobu financovania

- vysvetlili vecný a obchodný koncept riešenia (napr. projekt-výkaz výmer, D&B, EPC, koncesia, vlastná IT infraštruktúra alebo cloudové riešenie),
- nastavili vzorový opis predmetu zákazky,
- nastavili štandardné zmluvné podmienky,
- identifikovali vhodné hodnotiace kritéria,
- identifikovali súvisiace právne predpisy a povinnosti z nich vyplývajúce ako napr. schvaľovacie konania,
- definovali časové harmonogramy atď.

3. PRÍPRAVA RIADENIA A DOHL'ADU

Štát by mal zabezpečiť maximálnu odbornú úroveň orgánov vykonávajúcich riadenie a dohľad nad procesmi verejného obstarávania. Flexibilita a efektívnosť procesu riadenia a kontroly je výrazne podmienený odbornou prípravou pracovníkov príslušných orgánov. Pracovníkom na strane kontroly často chýba prax a odborné sebavedomie. Týka sa to najmä, ale nie len postupov verejného obstarávania, ktoré nie sú bežne využívané, resp. zákaziek, ktoré sú vecne a ekonomicky komplikované. Pokiaľ teda chceme obstarávať inovatívne riešenia, používať postupy s prvkami rokovania, používať iné hodnotiace kritéria ako iba cena, je potrebné, aby na to boli pripravení aj tí, ktorí budú takéto procesy kontrolovať.

4. VZDELÁVANIE

Verejní obstarávatelia, ale aj uchádzači by mali dosiahnuť potrebnú odbornú úroveň. Riešením by mohlo byť systematické vzdelávanie vo verejnom obstarávaní, potenciálne aj so zameraním na konkrétne oblasti týkajúce sa plánu obnovy. Ako už bolo uvedené, štandardným problémom verejného obstarávania je nízka kvalita súťažných podmienok ako aj ponúk. Je bez pochyb účelné, aby sa podnikli kroky, ktoré dokážu tieto nedostatky aspoň zmierniť.

Odmenou budú rýchlejšie procesy obstarávania, zníženie počtu revízných postupov, rýchlejšie kontroly a nižšie riziko neskorších sankcií či krátení príspevkov.

5. OPERATÍVNE RIEŠENIE PROBLÉMOV

Projektové riadenie realizácie národného plánu obnovy by vytvorilo priestor pre vecnú a časovú kontrolu plnenia konkrétnych úloh a efektívnu synergiu účastníkov. V prípade verejných obstarávaní by to mohlo umožniť aj operatívne riešenie problémov a eliminovať ich opakovanie. Chyby identifikované v procesoch by mohli byť v závislosti od ich povahy priebežne odstraňované vo vzorových dokumentoch a aktívne komunikované voči všetkým účastníkom procesov (RO, verejný obstarávateľ, záujemcovia). Na zväženie je aj vytvorenie elektronickej platformy, ktorá by vytvorila priestor pre aktívne poskytovanie informácií.

6. ZAPOJENIE ODBORNEJ VEREJNOSTI

Slovensko má aj v súkromnej sfére vysoký odborný potenciál so skúsenosťami nie len s verejným obstarávaním všeobecne ale aj so špecializáciou na rôzne špecifické oblasti ako ICT, PPP projekty, EPC projekty, D&B, Green Procurement atď. Ide špecifické a odborne náročné oblasti, v rámci ktorých úspešné obstarávanie vyžaduje koordináciu tímu viacerých odborníkov a zároveň odborný prienik medzi nimi. Predpokladom uvedeného sú dlhoročné skúsenosti a vysoká odborná úroveň.

Využitie týchto skúseností by nepochybne prispelo ku kvalite vo všetkých etapách a oblastiach prípravy a realizácie verejných obstarávaní.

7. POUČENIE SA Z CHÝB A VYVAROVANIE SA NOVÝM

Z minulosti máme množstvo dát a skúseností, ktoré identifikujú alebo umožňujú abstrahovať nedostatky procesov verejného obstarávania. Okrem toho máme aj dáta umožňujúce analyzovať efektívnosť schválených a zrealizovaných projektov financovaných z NFP. Ak má byť naplnený účel národného plánu obnovy, je potrebné dané dáta správne vyhodnotiť, výsledky aktívne odovzdať subjektom, ktorých sa môžu týkať a poučiť sa z doterajších chýb.

Zároveň by sme sa mali vyvarovať novým chybám. Asi najväčšou chybou by bolo keby sme chceli povýšiť rýchlosť čerpania nad princípy transparentnosti a nediskriminácie verejného obstarávania. V takomto prípade by sme asi ťažko mohli hovoriť o obnove.

ĎAKUJEM ZA POZORNOSŤ!

+421 911 492 225 • info@tatratender.sk
Tatra Tender s.r.o. • Krčméryho 16 • 811 04 Bratislava • Slovakia
www.tatratender.sk